

## UN CIMITIR DE INCINERAȚIE DE LA SFÎRȘITUL VEACULUI III, DE LA IERNUT

Recentele lucrări de construcții efectuate în ultimul timp în comuna Iernut (r. Luduș, reg. Mureș-Autonomă Maghiară) au afectat părțile numite «Cinepiști» și «Fundu Bedeelor» din hotarul comunei. La «Cinepiști» fusese mai de mult identificată o așezare rurală romană și urmele unei *villa rustica*, iar de la «Fundu Bedeelor» se cunoșteau cioburi atipice din epoca comunei primitive<sup>1</sup>.

La o depărtare de aproximativ 250 m de locul unde fusese *villa rustica*, lucrările unor construcții au atacat o parte a unui mic promontoriu înconjurat de trei părți de un cot al Mureșului. Răzuirea mergînd 60—70 cm în adîncime, au apărut mai multe urne (10—12 bucăți, după informația primită de la muncitori), făcînd parte dintr-un cimitir de incinerare. Numai una dintre acestea, găsită întregă, a fost ridicată și păstrată.

Pe porțiunea deranjată a cimitirului de incinerare, acoperită aproape complet de construcții, s-au putut culege numai cîteva fragmente ceramice, aparținînd probabil unor morminte distruse. Dintre acestea amintim două funduri de vase cenușii (fig. 1/1,2) și o buză de vas roșcat cu resturile unei torți canelate (fig. 1/3), toate de autentică factură romană.

Partea promontoriului rămasă nerăscolită nu este momentan periclitată, deoarece pe ea s-a împins, într-un strat gros pe alocuri de 4—5 m, pămîntul rezultat din decapitările de teren făcute în apropiere. Foarte probabil că pe această porțiune vor mai fi existînd morminte nederanjate, ajunse acum la o mare adîncime.

În ceea ce privește urna de incinerare întregă, ea a intrat în posesia Muzeului arheologic din Cluj. Din fericire, conținutul i se păstra intact, astfel că numai după transportarea la Cluj s-a trecut la golirea ei.

1. Urnă cinerară (fig. 2) special confecționată în acest scop, cum o demonstrează gaura ce perforează oblic peretele vasului, în apropierea inelului de suport al fundului. Interpretată adesea ca «fereastra sufletului», aceasta avea, mai probabil, rolul de a îndepărta mezeala acumulată în interiorul urnei după îngropare. Buza e rotunjită, pasta vasului bine arsă, de culoare gălbui-cărămizie. Culoarea aceasta, destul de neobișnuită în cadrul ceramicii

<sup>1</sup> N. Vlassa, *Cercetări arheologice în regiunile Mureș-Autonomă Maghiară, Brașov și Cluj*, în *Materiale*, IX (în pregătire pentru publicare).

romane « roșii » din Transilvania, pereții prezentînd grunji și asperități, ca și o ușoară asimetrie a profilului (vizibilă și în fotografie) lasă impresia unei oarecare decăderi a tehnicii de confecționare a vaselor romane de calitate superioară. Pe umărul urnei se observă o linie circulară adîncită, rezultată în urma lucrului cu roata. Fundul prezintă un inel de susținere, fiind apoi scobit, cu o

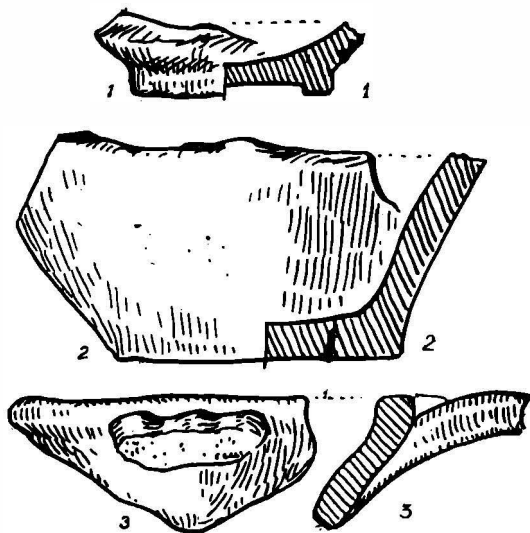


Fig. 1. -- Fragmente ceramice de pe teritoriul de incinerare de la Iernut. « Fundu Bedeelor ».



Fig. 2. -- Urna de incinerare de la Iernut. « Fundu Bedeelor ».

umflătură omphaloidă la mijloc. Dimensiuni: înălțimea 32 cm; diametrul maxim 21,5 cm; diametrul gurii 11,4 cm; diametrul fundului 9,4 cm.

2. După îndepărtarea pămîntului ce umplea aproximativ 1/3 din interiorul urnei s-a ajuns la pachetul de oase calcinate, pe care era un fragment căzut din capacul vasului cinerar, lucrat din pastă roșie, de bună calitate. Restul fragmentelor din capac nu s-au găsit (fig. 3).

3. Printre oasele puternic calcinate s-a descoperit o mărgică tubulară din pastă de sticlă albastră (fig. 4/1; mărită de patru ori) și alte trei mărgele mărunte, două albe și una albastră, sudate laolaltă de focul rugului (fig. 4/2; mărite de patru ori).

4. Cea mai importantă — am spune cu totul neașteptată — descoperire a fost moneda de bronz a Severinei, bătută la Tarraco în anul 275, aflată printre oasele calcinate<sup>1</sup> (fig. 5).

<sup>1</sup> Av. SEVERINA AVG. Bustul diademat al împărătesei, cu semiluna, spre dreapta.

Rv. CONCORDIAE MILITVM; QXXT. Concordia, în picioare spre stînga, ține în mîini două signa.

Antonin (de bronz) ↓. Greut. 2,64. g. Diam. 2,9 cm. Tarraco, officina IV, 275 e.n. Conservare bună. Cohen<sup>2</sup>, VI, 210/7. Pentru datare, cf. Th. Rohde, *Die Münzen des Kaisers Aurelianus, seiner Frau Severina und der Fürsten von Palmyra*, Miskolcz, 1881, p. 230, grupa d și p. 334—335.

Aflarea monedei Severinei în urna de incinerare de la Iernut dă acestui mormînt (și, eventual, cimitirului întreg din care face parte) caracterul unei deosebit de importante și edificatoare dovezi a persistenței elementului romanic pe teritoriul fostei provincii Dacia după anul 271. Exerga QXXT, care apare pe monedele Severinei numai la ultima emisiune a officinei IV a monetăriei din Tarraco, datează însăși emiterea piesei în perioada post-provincială a Daciei (275), ca să nu mai vorbim de răstimpul necesar ca această monedă bătută în Hispania să ajungă în urna de incinerare găsită la «Fundu Bedeelor». Luînd în considerație și acest răstimp, credem că nu greșim datînd mormîntul de la Iernut (probabil și o parte a cimitirului din care provine) în ultimii ani ai secolului III, eventual la începutul secolului IV.

Urna gălbui-cărmizie continuă, într-o manieră foarte puțin modificată, seria vaselor romane din perioada provinciei, demonstrînd că la

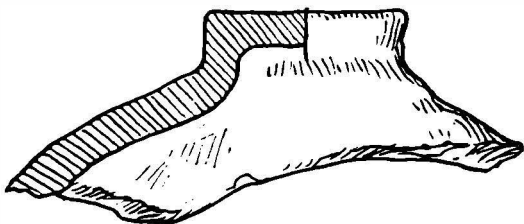


Fig. 3. — Capacul urnei de incinerare.

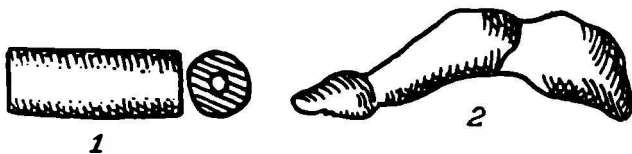


Fig. 4. — Mărgele de sticlă aflate în urna de incinerare (mărite de patru ori).

această dată unele ateliere de olărie (în cazul nostru, foarte probabil, cele de la Cristești) produceau încă ceramică aproape identică celei provincial-romane tipice.

Datarea urnei de incinerare de la Iernut, prin problemele pe care le ridică, impune cît mai grabnic săpături la «Fundu Bedeelor». Menționăm, pe de altă parte, că numai la 350—400 m depărtare de acest loc, la punctul numit «Hulpiști», au apărut bordeie cu materiale ceramice databile la sfîrșitul secolului III și începutul secolului IV, în ale căror vetre au fost refolosite țigle și cărămizi romane provenind de la o *villa rustica* din apropiere<sup>1</sup>.

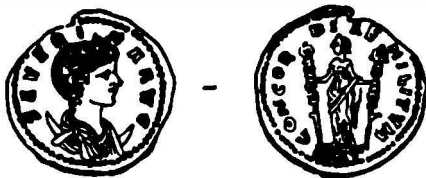


Fig. 5. — Moneda Severinei, aflată în urna de incinerare.

N. VLASSA

<sup>1</sup> Cf. K. Horedt, D. Protase, M. Rusu și N. Vlassa, *Șantierul arheologic Iernut*, în *Materiale*, X (în pregătire). Această *villa rustica* ne-a fost semnalată de M. Rusu.

## МОГИЛЬНИК С ТРУПОСОЖЖЕНИЕМ КОНЦА III ВЕКА В ИЕРНУТЕ

### РЕЗЮМЕ

Во время больших строительных работ на территории «Кынепишти» и «Фунду Беделор», принадлежащих к селу Иернут (р-н Лудуш, обл. Муреш— Венгерская автономная область) были выявлены многочисленные археологические следы.

Особенно интересна найденная на могильнике с трупосожжением урна, в которой находилась монета чеканки Северины, выпущенная в Таррако в 275 г. Римская фактура урны и находящаяся в ней монета Северины лишней раз подтверждают сохранение романизованного населения в Дакии после ухода Аврелия.

### ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Черепки керамики на территории могильника с трупосожжением в Иернута — «Фунду Беделор».

Рис. 2. — Урна для трупосожжения из Иернута — «Фунду Беделор».

Рис. 3. — Крышка урны для трупосожжения.

Рис. 4. — Стеклообразные бусины, найденные в урне (увеличенные в 4 раза).

Рис. 5. — Монета Северины, найденная в урне.

## CIMETIÈRE À INCINÉRATION DE IERNUT DE LA FIN DU III<sup>e</sup> SIÈCLE

### RÉSUMÉ

À la suite de vastes travaux de constructions effectués à «Cinepiști» et «Fundu Bedeelor», lieuxdits de la commune de Iernut (district de Luduș, région Mureș-Autonomie Hongroise) on a ramené à la lumière plusieurs vestiges archéologiques.

D'une importance toute spéciale est une urne, apparue dans un cimetière à incinération, urne dans laquelle on a trouvé une monnaie de Sévérina émise à Tarraco, l'an 275. La facture encore romaine de l'urne et la monnaie qu'elle renfermait attestent une fois de plus la persistance de la population romanisée en Dacie après la retraite de l'administration romaine sous l'empereur Aurélien.

### EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Fragments céramiques trouvés sur le territoire du cimetière à incinération de Iernut-«Fundu Bedeelor».

Fig. 2. — Urne à incinération de Iernut-«Fundu Bedeelor».

Fig. 3. — Couvercle de l'urne à incinération.

Fig. 4. — Perles en verre trouvées dans l'urne à incinération (4 ×).

Fig. 5. — Pièce de monnaie de Sévérina trouvée dans l'urne à incinération.